



TRIGLAVA

LETO IV.

19. novembra 1951.

ŠTEV. 81.

DVE STO ŠTIRIINPETDESET

"Slovenska izjava", ki jo je predložil letošnje poletje Akcijski odbor za slovensko državo amerškemu Narodnemu odboru za svobodno Evropo in Krščansko demokratski zvezi za Srednjo Evropo, je doživela različne komentarje med slovenskimi begunci. Proti sami vsebini, v bistvu ni bilo kritike, četudi so nekateri zamerili, da se je "Izjava" zavzemala za neposredno članstvo Republike Slovenije v Združeni Evropi in da ni predvidevala možnosti vmesne ali pa v danih prilikah edine možne širše kombinacije, Jugoslavije.

Izjava pa je doživela kritiko, kar zadeva postopek, kako je bila zamišljena in kako predložena tujcem. O tem smo že pisali.

Ni pa dolgo tega, odkar smo opazili škodoželjne posmehe nekaterih dr. žebotovih kritikov, češ, samo 254 vas je. Kaj naj bi pomenila takšna peščica proti stotim tisočem pristašev Slovenske ljudske stranke in predvojnih "naprednih" strank...!

Mislimo, da je takšno veselo računanje nepravilno. Potrebno je vzeti v pretres nekaj dejstev, ki bodo morda pokazali zgornji nagli račun v malo drugačni luči.

Stare stranke so delovale v predvojni Jugoslaviji. Te danes ni več. Gotovo imajo stare stranke v domovini še zdaj svoje pristaše, vsaj med starejšimi generacijami. Koliko, to ugibanje prepustimo pač njim samim. Vemo le, da se je v zadnjem desetletju zamajalo vse, na čemer je stala predvojna država. Da so se okupacije menjavale, da smo ponekod bili domač boj na žive in mrtve, da so ljudje umirali in da so se rodili novi. Vemo, da mladi rod - enajst letnikov bo - vzrašča v novih, spremenjenih razmerah in pod popolnoma novimi vplivi in okoliščinami. Kam se bo odločil, kam bo krenil, predstavlja neznanko.

Akcijski odbor je nastal v emigraciji. Kot stare stranke, ki so prenesle svoje torišče v emigracijo in se tu zbrale, je tudi ta odbor zbral okoli sebe ljudi, ki so v glavnem že pred emigracijo težili za programom tega odbora, s to razliko, da so nekoč morda pripadali ali težili k staram predvojnim strankam. Kakršenkoli zaključek, koliko ta odbor danes predstavlja v domovini, je nemogoč. Odbor pred revolucijo ni delal, razpoloženje domovine danes pa more prav tako ugotoviti oz. ne ugotoviti, kot ga ne morejo druge politične skupine.

Mislimo, da smo si vsi, ki se z narodnopolitičnim delom količkaj bavi mo, edini v mislih, da je večina naše emigracije dala slovo tako političnemu delu kot narodnopolitičnemu. Spomnimo se zelo iksrenih ugotovitev v več emigrantskih časopisih. Tudi druga obvestila pravijo, da zgornje misel ni daleč od resnice. O vzrokih ne bomo zdaj razpravljali, mnogi so močno razumljivi, dobro pa je, da s to ugotovitvijo računamo in se je povsem zavedamo. In ob takšni ugotovitvi je število 254 visoka postavka. To število pravi, da se je toliko in toliko ljudi s svojim podpisom pred javnostjo v ne baš briljantnih razmerah izreklo za nek program in je pripravljeno za ta program tudi delati in sodelovati. Prav tako ne kaže mišati pred dejstvom, da je med temi dve sto štirinpetdesetimi zelo čedno številno število mladih in nekaj močnih javnih delavcev.



To število postane vsaj zanimivo in vredno premisleka, če upoštevamo, da so v obstoječih prilikah ugotovljene številke razumljivo majhne, ne = ugotovljene pa so plod predvidevanj ali domišljije.

Mislimo, da ne gre zdaj za to ali kakšni skupini priznavamo ali odreka mo politični vpliv in podporo, ki da ju ima še zdaj v domovini ali pa samo v emigraciji. Tudi to more biti točka, ki ji ena ali druga skupina pri svojem nastopanju daje prednost; kako jo tujci upoštevajo, je druga stvar, a je tudi važna in jo je pri narodnopolitičnem delu gotovo treba jemati v poštev. Toda ta točka ni edina postavka v vsem delovanju. Poleg nje je tehnična zmogljivost in razsežnost celotnega osvobodilnega delovanja tudi važna postavka. Ponekod ali pogostokrat je to drugo celo važnejše od prvega. Zgodovina pozna različne emigracije, pri katerih so od ločilno vlogo igrale prve in druge postavke. Ni treba iti daleč nazaj in tudi ne daleč od nas, pa hitro ugotovimo, kje je "politični vpliv doma in ugled pred tujci" odpovedal, ker ni bilo tehničnega sodelovanja in optimalne delavnosti, da o aktualnosti idej niti ne govorimo. Živimo že v dobi, ko se usoda ne kuje več samo za zaprtimi vrati, kjer so zbrani zunanji ministri velesil. Javno mnenje, vsi mogoči politični svetovalci, časopisje, narodni predstavniki, mednarodne politične ustanove, študijske skupine, to so vse danes politični faktorji, ki načrtavajo usodno zunanje - politično smer kakšne države ali več držav. Dobiti na svojo stran te faktorje - pomeni dobiti bitko. Pomeni pa po drugi strani delovati na vseh mogočih frontah, z vsemi dosegljivimi močmi, z vsemi razpoložljivimi sredstvi, z vsemi v poštev prihajajočimi zvezami, v vseh od nas poseljenih državah, ob vsakem času. To je delo, ki stoji pred vsemi nami, ki nas vse kliče, ki ne daje prednosti ne enemu ne drugemu. Zavisi samo od nas, v koliko znamo in hočemo združiti svoje vrste, zbrati svoje moči, zediniti svoje napore in izrabiti svoja sredstva. Če bi se pri takem delu premišljali, preden bi odklonili kakega delavoljnega posameznika, potem velja tem bolj skrbno premisliti, če kaže odbijati omenjenih 254 ljudi, poleg njih pa še stotere druge, ki jim je narodnopolitično delo v begunstvu še vedno prva zapoved.

T R S T

Z obiskom g. De Gasperija v Londonu in Washingtonu, z izjavo treh velesil, da dajejo prednost neposrednim razgovorom med Jugoslavijo in Italijo z dvakratno odgoditvijo tržaških občinskih volitev - je vprašanje Trsta spet stopilo pred mednarodno javnost.

Prav je, da so se ob tem času oglasili tudi slovenski in jugoslovanski politični privranci v svobodnem svetu.

Kar se tiče političnega stališča do tega vprašanja je eno jasno: Trst nikdar več ne sme priti pod Italijo. Obstojata pa dve možnosti, kakšna naj potem bo usoda bodočega Trsta. Prva ga zahteva za Jugoslavijo, druga se zavzema za svobodno ozemlje. Pri prvi, ki jo je dolgo branil Tito, je tudi sam slednjič popustil, ker je uvidel, da je zahteva politično nerealna. Emigracija se je zaradi izrednih mednarodnih prilik doslej v glavnem izgibale javnemu odgovoru na to vprašanje, ker ni niti želela, da bi s Titovim prihodom v Trst prišlo do novih žrtev, niti ni računala z možnostjo, da je kaj takega pri takšni situaciji sploh mogoče. Tržaški Slovenci, ki jih je trda realnost vsak dan tolkla po glavi, so kmalu sprevideli, da je borba za ohranitev svobodnega ozemlja edina možna politika.

Na to politično linijo so končno prišli tudi begunci. Morali so, hote ali nehote, ker so stali pred mednarodnimi faktorji, ki so narekovali stališče za ohranitev svobodnega ozemlja. Res, nekateri ga jemljejo še z rezervno, ker so pač priliki takšne; vsi pa najbrž še vedno goje tiho željo, da morda Trst še ni za vedno izgubljen.

Po našem mnenju je usoda Trsta v svoji končni fazi tesno povezana z usodo Goriške in Beneške Slovenije. Ta dva problema moramo povezati med seboj! Če bomo kdaj pod silo prilik primorani, da se dokončno odpovemo Trstu v korist Svobodnega ozemlja, Trstu z italijansko večino, potem se nam po-

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

stavljaja vprašanje, če ne bi takšna žrtve bila vredna žrtve, če na drugi strani rešimo Slovence na Goriškem in v Benečiji. - Imeti moramo premišljeno maksimalno zahtevo, vedeti moramo za svoj minimum, pod katerega ne smemo za nobeno ceno.

TRŽAŠKO LJUDSKO ŠTETJE

(Poročilo našega posebnega dopisnika)

Ljudsko štetje, ki se je nedavno vršilo v Trstu, nima nikakršnega političnega pomena. Čeprav ste morda pričakovali, da bom mogel poročati o številu Slovencev na tem ozemlju, bo to žal še naprej ostalo nedognano. Glavni namen štetja je ugotovitev števila prebivalstva, njegove izobrazbe, po klicne razdelitve in stanovanjskih razmer. To se je vršilo 4. novembra. Naslednji dan pa se je vršil tudi popis trgovine in industrije.

Zanimivo je, da ni tržaška občina v svojo kontrolno občinsko komisijo imenovala nobenega zastopnika občinske opozicije, torej nobenega pravega Slovenca. V kontrolni komisiji za celo ozemlje je edini Slovenec ing. B. Sancin. V propagandni komisiji, ki je mnogo manj pomembna in je samo dela reklamo, pa zastopa Slovence komunist g. Bidovec.

Politični pomen popisa je bil zbrisan v trenutku, ko je Zavezniška vojaška uprava manj kakor mesec dni pred popisom naenkrat sklenila, da ne bo v popisni poli nobene rubrike, iz katere bi se lahko sklepalo na narodnost prebivalstva. Povdariti moram, da so razmere tu vse prej kakor ugodne za popis, pri katerem bi se moral jasno opredeliti ali je Slovenec ali Italijan. Večina naših ljudi je v gospodarski odvisnosti od Italijanov in to bi vplivalo na njihove odgovore. Merodajni krogi so to od vsega začetka priznali. Zato je bilo nekako sporazumno sklenjeno, da bo posebna rubrika, v kateri bo vsakdo izjavil, kakšne jezike govori. Na osnovi takih izjav bi lahko s približno točnostjo trdili, da so vsi tisti, ki poznajo tudi slovenski jezik, Slovenci. Toda Zavezniška vojaška uprava je opustila tudi to rubriko.

Kot je napisal londonski "Times", verjetno smatra, da bi se narodnostnemu vprašanju tega ozemlja celo angelci bali približati.

Popisna pola tukajšnjega ljudskega štetja je postala popolnoma enaka popisni poli italijanskega ljudskega štetja, ki se vrši v istem času. Podobno je tudi s popisom trgovine in industrije. Štetje samo se je vršilo v izredno mirnem ozračju in iz njega ne bo nihče mogel kovati političnega kapitala. Dejstvo je, da so bili z zavezniško potezo presenečeni tudi tukajšnji italijanski krogi, ki so računali, da bodo ob sedanjih psihološki in stranu polni situaciji lahko dobili v rokenpodatke, ki bodo močno podprli njihove težnje. Do odločitve Vojaške uprave je prišlo za njihovim hrbtom in verjetno direktno v Rimu, ki je bil predvsem zadovoljen s tem, da bodo popisni listi v Trstu popolnoma enaki onim v Italiji. Možno je tudi, da igrajo pri vsem vlogo poskusi italijansko-jugoslovanskega zbližanja ter se ni hotelo razburjati duhov.

Kakor je škoda, da ni ugotovljeno število Slovencev na tem ozemlju, je težko reči, da bi Slovenci s tem mnogo izgubili. Razmere v področju nika kor niso take, da bi se ljudje v primeru popisovanja narodnosti prosto izrekli. To je bil najbrže tudi glavni razlog, da je ZVU štetje narodnosti izpustila, čeprav ji tukajšnji slovenski krogi na drugi strani spet očita jo, da je s tem ponovno uveljavila staro fašistično načelo, ki na tem ozemlju narodnosti ni razlikovalo. Tri demokratične slovenske skupine, Slovenska demokratska zveza, Slovenska krščansko socialna zveza in Skupina neodvisnih, so izdale pet dni pred štetjem izjavo, da je tako štetje "skrajno krivično" in pomanjkljivo in so proti temu protestirale. Mnogo več smisla ima zaključek, da "se zavarujejo" proti poskusom Italijanov, da bi posredno ugotavljali število Slovencev.

Italijani so namreč poskušali voditi točen spisek o tem koliko ljudi bo zahtevalo navodila za izpolnitev družinskih pol v italijanskem jeziku in koliko v slovenskem. Zavezniška vojaška uprava je zdaj namreč prvič dovolila, da se tiskovane izpolnitve dvojezično. Tak postopek je doslej veljal samo za notranje poslovanje okoliških občin ne pa za tržaško in miljsko občino. Popisovalci so v tržaški občini sami Italijani in jih je le par, ki govore slovensko. V ostalih občinah, razen v mestnem predelu miljske občine, pa govore popisovalci s par izjemami vsi tudi naš jezik in dober del so tudi Slovenci. Kolikor se je pa dalo ugotoviti, so Italijani odn. popisovalni uradniki v Trstu grobo kršili iz tega izhajajoče obveze. Vsiljevali so prebivalstvu z vsemi mogočimi izgovori samo italijanske razlage, da ne bo nihče mogel jemati resno podatkov, ki bi jih tako razdeljevanje pokazalo.

In Sancin mi je dejal: "Vsa naša komisija in tudi Zavezniška vojaška uprava stoji složno na stališču, da se iz razdeljevanja slovenskih ali italijanskih navodil nikakor ne more sklepati na narodnost. Odnosni podatki tudi ne bodo nikjer objavljeni." Da se kljub vsemu prepereči vsak kričav poskus takega izkoriščanja, je tukajšnje slovensko časopisje složno dvignilo velik hrup in je protestiralo protivzdrževanju in namernemu nerazdeljevanju slovenskih navodil. V resnici prevelikih nerednosti ni bilo, hrup je bil le zavarovanje - nekoliko po vzorcu Italijanov.

Da je neugotavljanje narodnosti v tem trenutku za nas pravzaprav celo neke vrste ugodnost, sem videl tudi ob priliki obiska v neki okoliški občini. Prebivalstvo je imelo možnost izpolniti tiskovine v slovenskem ali italijanskem jeziku. V popolnoma slovenski občini, kjer je bilo po zahtevi občinskega uradnika razdeljenih samo 10 italijanskih navodil za izpolnitev obrazcev, je bilo komaj 5-10 % popisnih pol izpolnjenih v slovenščini, vse ostale so bile v italijanščini. Obrazci, ki jih je morala popisana oseba izpolniti, so tiskani namreč samo v italijanščini. Našim ljudem, ki poznajo oba jezika, se zdi neumno na italijanski obrazec pisati slovensko in zato ga nagonsko izpolnijo italijansko. Poleg tega pa je približno 80% oseb prisiljenih izpolniti pole s pomočjo popisnega uradnika, kljub zapletenemu pismenemu navodilu. Popisni uradnik, pa naj bo to tudi Slovenec, ki bi moral slovensko izpolnjeno polo kasneje prevajati v italijanščino, se rajši izogne dvojnemu delu in jo napiše v italijanščini. Popisana oseba, ki pozna tudi italijanščino, pa seveda tako popisno polo podpiše. Rezultat tega je, da bo velika večina izpolnjenih pol v italijanščini. Razumljivo je, da takih rezultatov nihče ne bo mogel jemati kot dokaz etnične sestave prebivalstva, temveč bo lahko sklepal kvečjemu na njegovo dvojezičnost.

Ne moremo izključevati, da bo to Italijanom tu in tam prišlo prav. Toda pomagati se dejansko ne da. Nikogar ni moči dolžiti, ker bi bilo trmasto izpolnjevanje v slovenščini znak šovinizma, ki ga Slovenci ne poznamo. Ob tem spoznanju so se tudi pametno odrekli vsaki propagandi za izpolnjevanje pol v slovenščini. Popis nima nikakršnega značaja plebiscita.

Vendar se v strahu lahko vprašamo, kako bi bilo, če bi morali ugotovljati narodnost. Da bi bil izid vsaj približno pravičen, bi bilo treba mnogo časa, izpremembe v krajevni politiki in odstranitve psihološkega pritiska, kar ni lahko delo.

EMIGRACIJA ZA TRST

Cleveland, 8. novembra. Naš dopisnik poroča.

Oktobra se je mudil v Clevelandu član Slovenskega narodnega odbora g. dr. Bogumil Vošnjak. Njegov obisk je bil v zvezi s predvideno širokopo-
težno akcijo v korist ohranitve Svobodnega tržaškega ozemlja. To akcijo naj bi podvzeli slovenski izseljenci, ki da imajo kot ameriški državljani več izgledov na uspeh kot pa bi jo imeli begunci. Na iniciativnem sestanku je bil navzoč tudi zastopnik slovenskih izseljencev.

Kasneje je g. dr. Vošnjak obiskal guvernerja države Ohio, slovenskega rojaka, g. Lavšeta. Ta, žal, ni pokazal tistega razumevanja, kot so se ga vsi od njega nadejali. Razlogi so bili, da so Lavšetovi volilci tudi Italijani. Tako je odpadla močna postavka v nameravani akciji.

Spomenica Akcijskega odbora

Na narodni praznik 29. oktobra je Akcijski odbor za slovensko državo poslal vladam treh velesil spomenico, ki se zavzema za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja. Spomenica se opira na štiri dejstva:

Trst leži na severno-vzhodni obali Jadranskega morja; Trst je narodnostno mešano mesto, okolica pa je slovenska; Trst se je razvil v pomorsko in gospodarsko središče, ker je bil zgrajen kot pomorski izhod za vso Srednjo Evropo; bodočnost tržaške luke in trgovine zavisi od svobodne in združene Srednje Evrope, v kateri bo svobodna Slovenija kot neposredno zaledje Trsta služila kot most med pristaniščem in srednjeevropskim zaledjem.

Čujem, da se tudi dr. Mačkovi Hrvati zanimajo za stvar in da mislijo tudi oni iz svoje strani podvzeti akcijo, ki bi okrepila prizadevanja za ohranitev svobodne tržaške države.

BRITANSKA PARLAMENTARNA DEMOKRACIJA

(Tretji in zadnji v vrsti člankov, ki jih je priredil V.A. Farkaš)

Delo vlade. Skupina 625 ljudi je na vsak način prevelika, da bi mogla odločati o podrobnostih politike in voditi vsakodnevni posel vlada = nja. Zaradi tega je potreben izvršni odbor. Tak odbor, poznan pod imenom kabinet, je navadno sestavljen iz vodečih članov največje stranke ali grupe strank v poslanski zbornici in iz nekaj članov lordske zbornice.

Kabinet je skupno odgovoren parlamentu za vse delo vlade. Poedini člani nadzorujejo različne državne oddelke - ministrstva. Kabinetu predseduje ministrski predsednik.

V vojni obstoja še manjši kabinet, ki se navadno imenuje vojni kabinet. Ostali ministri so ponavadi prisotni, kadar se razprava tiče njihovih ministrstev.

Kabinet je osrednji izvršni odbor vlade. Zavzema iniciativo pri določanju stališč, nadzorovanju državnih oddelkov-ministrstev in ureja večji del poslovanja spodnje zbornice. Če mu zbornica ni naklonjena, kabinet ne more dobiti denarja za delo vlade in ne more prodreti z novimi zakoni. Zaradi tega se mora vedno ozirati na razpoloženje poslanske zbornice.

Poslanci zelo pazljivo spremljajo delovanje ministrstev, posebno kadar se dotikajo pravic državljanov. Kadar kabinetni ministri zahtevajo, da jim poslanska zbornica izglasuje denar za delo ministrstev, morajo predložiti poročilo o njihovem delu in odgovorjati na križna vprašanja, ako poslanci niso zadovoljni s pojasnili.

Ta odvisnost od poslanske zbornice in občutljivost za javno mnenje uspešno preprečujeta, da bi se britanski kabinet spremenil v diktaturo. Po drugi strani pa je moč kabineta velika posebno za časa vojne. Prav obstoj kabineta - izvršnega odbora omogoča parlamentarni vladavini, da v nujnih zadevah podvzame hitro in odločno akcijo.

Dobre strani britanskega sistema. Med drugim ima britanski sistem parlamentarne demokracije sledeče dobre strani.

Takorekoč vsakemu odraslemu omogoča, da se brez strahu udeležuje svobodnega izbiranja vlade.

Daje precejšno možnost za postavljanje stabilne vlade z veliko izvršno močjo. Navadno ima vlada podporo največje stranke, ki ima večino v poslanski zbornici.

Nudi priliko, da morejo navadni državljanji pritiskati na vlado, pa naj bo že preko svoje strankine organizacije ali pa po svojem poslanstvu. Ob zasedanju parlamenta imajo poslanci posebej določen čas, da v zbornici postavljajo vprašanja. Minister bi bil v veliki zadregi in škodilo bi vladi, ako bi ne mogel zadovoljivo odgovoriti.

Navadnemu državljanu je kot posledica strankarskega sistema omogoče na izbira med različnimi programi in različnimi skupinami politikov, ker more upoštevati njihovo prejšnje delo v vladi ali opoziciji in njihove obljube za bodoče.

Nudi priliko za mirno spremembo vlade, katera izgubi zaupanje naroda tako da jo zamenja druga vlada, ki uživa večje zaupanje.

Nekaj kritik. Nikakršen sistem ni popoln, tako tudi ni parlamentarna demokracija. Mnogi, ki priznavajo dobre strani, kritizirajo nekatere njene značilnosti.

Precej ljudi meni, da naj strankarska politika popolnoma preneha. Nasprotujejo političnim strankam kot takim in mislijo, da bi morali upravljati državo "najboljši ljudje", brez ozira na stranke. V času vojne ali krize, ko vlada splošno soglasje o najvažnejših ciljih, večina ljudi sprejema tako mišljenje. Toda v normalnih časih, ko so večje razlike v pogledih neizbežne, zadeva ni tako enostavna. Kako bi naj izbrali "najboljše ljudi"? Ali je verjetno, da se bodo ti "najboljši ljudje" skladali v vseh vprašanjih? Ako se posamezniki med njimi ne bodo skladali z drugimi, ali bodo uspešna opozicija, če ne ustvarijo svoje skupine, neke vrste stranke? Ako bi se vsi "najboljši ljudje" skladali, kar je malo verjetno, potem bi stvar bila enostavna - pod pogojem, da najdemo način, kako bi izbrali "najboljše ljudi". Toda ker bi bilo verjetno več skupin z različnimi pogledi bi bilo naravno, da se te skupine somišljenikov organizirajo in posledica tega bi bile spet politične stranke.

Mnogi menijo, da stranke ne izbirajo dovolj pazljivo kandidatov za poslance in da mnogi zelo dobri ljudje ne pridejo v parlament, kot bi bilo zaželeno.

Poleg tega je še mnogo popolnoma tehničnih kritik, kakor da bi glasovanje moralo biti obvezno, da bi se moral spremeniti sistem volitev in podobno.

.....

O TITU V BBC

Kako vlečejo tujce za nos

Mlada časnikarka Honor Tracy je obiskala Jugoslavijo z odprtimi očmi. V resnem "Tretjem programu" BBC je angleškimi poslušalcem govorila o svojih opazovanjih. Njen drugi, 20 minutni govor so prenašali dvakrat, prvič v najboljšem poslušalnem času. Navajamo nekaj zanimivih izvlečkov.

"Inozemski obiskovalec je v Jugoslaviji privilegirano bitje," je rekla. "Tisti, ki so se kdajkoli udeležili okupacije poražene dežele, bi se počutili popolnoma domače. Razlog za to je potreba dežele po tuji valuti in naravna želja vlade, ki ima mnogo prikriti, da pokaže zunanjemu svetu privlačno lice." Tujec se koplje v razkošju, kar ga dežela premore. "Spi v posebnih posteljah in je posebno hrano; če pride v hotel, ki je poln, ta koj vržejo ven kaknega Jugoslovana, da napravijo prostor." Samo zatrobiš besedo "tujec" in povsod so sami smehljaji in ugoditve. Prelahko te zažibljujejo v napačne misli, je ugotovila časnikarka. Nazorno je to pokazal mal dogodek.

Po pomoti je šla za podaljšanje vize na Notranje ministrstvo, "kako kor navaden domačin". V mali sobi, natlačeni s čakajočimi ljudmi, si je končno v obupu utrla pot do okenca s svojim britanskim potnim listom. Po dolgem premišljevanju za zaprtim okencem so ji naznanili, naj vloži pismo no prošnjo. Ljudje so ji jezno in glasno začeli vsi naenkrat razlagati, kako jim uradniki nagajajo. "Zdaj vidite kako je v Ljudski republiki Srbiji!" Ta kratek pogled v resničnost je bil popolnoma slučaje. Če bi šla po pravi poti k vljudni mladi osebi oddelka pri Informacijskem uradu bi najbrže sklepala, da so tudi Jugoslovani deležni iste pozornosti in prijaznosti - je odkritosrčno priznala.

"Deliti moraš njih naveličanost in razočaranost, čutiti z njimi slepo in nemočno jezo nad uradno nesramnostjo, jesti njihovo strašno hrano in iti v njihove natlačene, neudobne domove, če želiš dobiti pravo sliko! Dokler ni sama - spet po pomoti - štiri in pol ure stala na eni nogi - za drugo ni bilo prostora - v nabasanem vlaku, kjer se je zdelo, da več ljudi visi zunaj, kot pa se jih pelje znotraj, ni doznala pravih občutkov ljudi. Tisti vlak je peljal na Bled, kjer se je za mednarodne padalske tekme nabralo na tisoče ljudi. Množice so na smešen način pokazale, kako težko je iti s časom. Kajti leto ni več 1945, Bled ni več proletarsko letovišče, temveč za diplomate, partijske glave in nastopače. Glavni hotel je na vsak način prvorazreden. V ta hotel so ob šestih zjutraj vdrli "proletarci". Od presenečenja je uprava pozabila na policijo in vesela množica je posedla po elegantnih prostorih, trgala z rokami pečeno kuretino, metala kosti po tleh in zahtevala pivo. Ker je postrežba odpovedala, so vdrli v kuhinjo in si sami postregli. Diplomati so zaman zvonili, da bi dobili zajtrk in so se užaljeno umaknili v svoje hrame. Časnikarki ni bilo mar lakote iz samega veselja nad malo napako.

Toda zunaj na cesti ni bilo napak. Oborožena policija je dobro obvladala položaj. Procesija ameriških avtomobilov se je končno pripekljala in "iz največjega in najbolj bleščečega je stopil prijatelj Tito sam, ob spremljavi mlačnega ploskanja množice in ameriške plesne glasbe iz zvočnikov. In ko sem ga opazovala v širokem ameriškem klobuku in hollywoodskem površniku, ki ga je slekel in pokazal belo platneno obleko s pravilnim ameriškim krojem, se mi je zdelo, da je najmanj eden, ki se je prav lepo priličil."

Ekonomski položaj je prav tako zmešan kot politični. V začetku so na črtniki hoteli industrializirati to kmečko deželo kar po planu. Izdajali so zmagoslavne statistike, ki niso odgovarjale dejstvom. Za tujce so vedno bile pripravljene razkazovalne tovarne, kjer so jih vodili naokrog, jih vabili, naj razgovarjajo z delavci in jih končno pogostili s slivovko in cigaretami v sobi tovariša direktorja. Zdaj se tudi tu izpreminja. Na =

črtnikom je prišlo na misel, da nã pametno vleči kmeta od zemlje in ga po rivati k občutljivim strojem. Kolektivne kmetije, ki so jih v glavnem naseljevali stalni skaze, pričenjajo razpadati, posebno v Hrvatski in Sloveniji, kjer se sploh ne bi smele pričeti.

Ljudje so preveč pretrpeli, da bi se živo zanimali za politiko. "Tudi če je maršal Tito z ruskimi medenimi tedni izgubil ljubezen, celo oboževanje, ki si ga je zaslužil z odporom do Nemcev, vseeno še ni znakov aktivnega upora proti njemu. Samo da bi se izboljšale prilike, pa bi bilo ljudem vseeno, če bi jim vladal cigan. In terorizem in spletke in pokvarjenost so tukaj preveč domače, da bi jih presunile, kot presunejo zapadnjaki! Naletela je na vas, kjer je 75% kmetov bilo v zaporu in so pričakovali, da jih bodo spet zaprli zaradi upiranja vladnemu zaplenjevanju pridelkov. Ni se jim zdelo nič posebnega, menda pač kot naravni red. "Stoletja so se upirali zatiranju, upirali se bodo do konca in imeli bodo zadnjo besedo."

Režim se mora z njimi pobotati, ako hoče ostati in uspeti. Dežela bi potem utegnila postati vsaj urejena plebejska republika, z ne več krivice in zmerjanja, kot je navada na Balkanu, - je zaključila časnikarka.

J A V N O M N E N J E

Tisk. - G. Urednik! Posrečeno se mi zdi, da ste v članku o angleških volitvah kot posebnost navedli, da "po ročajo vsi listi o obojih". Neka = teri kisli kranjski možgani menda res ne morejo razumeti, da časopisi niso za to, da bi trobili v rog le ene stranke in zamolčali vse, kar ji ne prija, če ne celo pretiravali in tudi lagali v njen prid. Kako slabo slede svobodni slovenski listi idealom, ki ste jih pred časom začrtali v uvodniku (KT 75)!

M.O.

Otresanje predsodkov. - G. urednik! Če vse lepo, če so si gospodje v Clevelandu postavili tako lepe cilje, kot nam jih je opisal g. Maške. Toda enostavno mi ne gre v glavo, kdo od teh gospodov je pooblaščen izdajati glasilo (službeni list?) - Slovenske katoliške skupnosti in kako pride predsednik Slovenske ljudske stranke do tega, da v listu izpade kot glavni te skupnosti.

Postavimo stvari na svoje mesto. Katoliška skupnost more biti samo izraz našega verskega prepričanja, pa naj potem politično mislimo kakorkoli že in naj stopamo pod politično zastavo dr. Kreka ali ne. Edino prevzvišeni gospod škof more biti v svoji škofiji poglavar te skupnosti, prav gotovo pa noben politikus. To-le vsaj mi pravi zdrava pamet.

T.K.

Gospod urednik! Da se je slovenska duhovščina pred tolikimi desetletji odločila za politično delo, ni tega ona sama kriva. Vsled liberalizma, ki je uničeval našega človeka in deželo, je morala v politično borbo. Zlasti še, ko je domačega vsa slovenska inteligenca bila bodi si nemškutarska ali liberalna. Ko pa je minula liberalna nevarnost, ko so se vzpostavile "katoliške" organi-

zacije in ko je deželo prerasla ka toliška inteligenca, je prišel čas, ko bi se naj duhovščina umaknila iz politike, jo prepustila laikom, sama pa se posvetila reševanju duš - naj te politično mislijo kakorkoli že. Mislim, da je tega mnenja bil tudi naš škof, vsaj iz pisanja g. Mašketa sklepam tako. - Če je to veljalo v zadnji dobi pred vojno, potem gotovo velja tudi danes v emigraciji. Oznanjanje katoliške skupnosti danes ni več sodobno za našo emigracijo, vsaj v taki obliki kot je izpadla clevelandska. Meni se zdi, da ta poskus ni uspel in da je povzročil katolištvu več škode kot pa koristi. Mnogi danes to clevelandsko "skupnost" smatrajo za kuliso, ki jo drži S.L.S. Sicer pa sami iniciatorji najbrž do bro vedo, v koliko so uspeli. B.P.

(Medtem je clevelandska "Slovenija" objavila pismo g. Perlesa, odgovarja pa mu istotam g. Maške - Msgr. Matija Škerbec. Izvleček objavimo v prih. KT. Urednik.)

Kralj. - G. urednik! O govoru kralja Petra na slavnostni večerji sem bral že v angleškem listu, pa mi je prišlo na misel: Ali kralj ne zna uporabiti svojih poznanstev pri Angležih za nič pametnejšega kot pa smešenje svojih bivših podanikov?

Ž.K.

Dr. MIHA KREK na radiu. - O ciljih Krščansko-demokratske zveze za Srednjo Evropo je razgovarjal z radijskim urednikom g. Bergerjem na washingtonski radijski postaji g. dr. Krek, podpredsednik te Zveze. Prenos tega razgovora je bil dne 11. oktobra t.l.

ZA SVOBODNI TRST

London, 15.novembra. (Poročilo našega dopisnika).

Jugoslovanski narodni odbor je v oktoberski dvojni številki svojega glasila "Poruka" objavil daljši članek "Spor okoli Trsta". Uvodoma skrbno opisuje razvoj dogodkov v zadnjem času okoli tega vprašanja. Težišče celotnega članka pa je na predpostavki, da "Trst ni poslednja točka italijanskih pretenzij...Vsaka ped zemlje na vzhodni obali Jadrana, na katero stopi Italija, nujno vodi do novih zahtev na Vzhodu.Na Reki in Trstu je Mussolini zgradil politiko zloglasnega trikota:Rim-Dunaj-Budimpešta...."

Toda Italija mora računati tudi na nekaj drugega, nadaljuje članek. To je njen odnos do Jugoslavije in Balkana sploh po padcu komunizma, oziroma: računati mora na odnos, na stališče, ki ga bo do Italije zavzel po osvobojenju Balkana. Samo svobodni Balkan v sporazumu z Italijo more prispevati odločilen del h konsolidaciji cele Srednje Evrope in Sredozemlja. Z Balkanom pa Italija - mimo Jugoslavije, ne more sodelovati.

Članek se indirektno zavzema za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja.Presenetljivo je tudi stališče, ki ga je izrazil eden od članov Jugoslovanskega odbora, namreč: vprašanje Trsta ni več samo vprašanje Slovencev in Hrvatov, ampak je to vprašanje cele Jugoslavije. Tem bolj presenetljivo, ker so Srbi doslej - razen svoječasnega za nas ugodnega stališča pariških republikancev, in sila neugodnega stališča "vojvode" g.Jevdjevića - v glavnem k temu vprašanju molčali. Vsekakor pa bo zanimivo čuti, kako se bodo o stvari izjavili oni Srbi, ki sestavljajo Srb.centralni narodni odbor v Ameriki.

Izjava Slovenske Pravde

Ta ugotavlja, da je ohranitev Svobodnega ozemlja pod varstvom Združenih narodov v danih okoliščinah najboljše in najpravičnejše rešitev.Isto časno ugotavlja nezakonitost odgoditve tržaških občinskih volitev, opozarja, da bi razširitev italijanskega volilnega zakona na Trst ali celo plebiscit storil krivico manjšinskim strankam, sporazum med rimsko in beograjsko vlado pa vsaj na jugoslovanski strani ne bi predstavljal razpoloženja jugoslovanskih narodov. Dalje bi Slovenci, če bi bili postavljeni pred alternativno odločitev - pod Tita ali pod Italijane - bili usodno prejudicirani v svoji odločitvi.

Izjava je bila poslana okoli sto političnim činiteljem v Angliji, Franciji, Belgiji, Združenih državah ter ambasadorjema Abesinije in Grčije v Londonu.

Poučen sem, da je jugoslovansko novinarsko združenje, v katerem so zbrani begunski novinarji, sedež ima pa v Parizu, že pred časom izdalo izjavo v korist svobodnega Trsta.

Za novega poslanika v Rimu je Tito imenoval gen.Velebita, ki je bil že med vojno poseben Titov odposlanec v razgovorih z Angleži.Italijanski komunistični list ga je strašno napadel.

V Abesinijo je prispelo jugoslovansko odposlanstvo, ki bo med drugim uredilo vzpostavitev rednih diplomatskih stikov.

Obe zgornji vesti je moči spravi-
ti v zvezo s popravo italijanske
mirovne pogodbe oziroma razgovori
o Trstu.

Abesinci bodo vsekakor z veseljem nasprotovali Italijanom ob vsaki priliki.

Italijanski listi so postali glede Trsta ostrejši, jezè se nad "obotavljanjem" Zapada.

Pogodbo o ameriških dobavah orožja sta pretekli teden podpisala poslanik G.V.Allen in Tito. USA bodo polagoma na novo opremile 30 Titovih divizij, ki bodo tako protiutež satelitskim vojskam.

V tej zvezi ponovno omenjajo nujnost, da Jugoslavija, Grčija in Turčija sklenejo obrambno zvezo.Ni govora, da bi Jugoslavija pristopila k Atlantskemu paktu.

Dvanajst Jugoslovancev je v dveh motornih čolnih pribežalo čez morje v Italijo in zaprosilo za azil.

Naročnina za KLIC TRIGLAVA: letno 24/-, četrtletno 6/-; za inozemstvo odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo.- KT 53, Bucks Hill, Chapel End, Nuneaton